

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2022

**Hollolan kunta
Tarkastuslautakunta 2021-2024**

Vastaukset tarkastuslautakunnan arviointikertomukseen

Kunnanhallitus: 18.9.2023

Valtuusto: 25.9.2023

Sisällys

1	Tarkastuslautakunnan katsaus	2
2	Tarkastuslautakunta	3
2.1	<i>Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toimintamuodot.....</i>	3
2.2	<i>Tarkastuslautakunnan kokoonpano .....</i>	4
2.3	<i>Tarkastuslautakunnan toiminta.....</i>	4
3	Tavoitteiden toteutumisen arviointi 2022	6
3.1	<i>Strategian toteutumisen mahdollistajat .....</i>	6
3.2	<i>Kriisikuntakriteerit Hollolan kunnan tunnuslukujen näkökulmasta.....</i>	9
3.2	<i>Väestö .....</i>	10
3.3	<i>Konsernipalvelut .....</i>	10
3.4	<i>Sosiaali- ja terveyspalvelut, Hollolan kunnan osuus.....</i>	14
3.5	<i>Arvio Hyvinvointipalveluiden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta.....</i>	15
3.6	<i>Arvio Elinvoiman palveluiden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta .....</i>	18
3.7	<i>Kuntakonserni ja konsernivalvonta.....</i>	23
4	Henkilöstö.....	26
5	Kunnan taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	27
5.1	<i>Tulot.....</i>	27
5.2	<i>Menot.....</i>	28
6	Vuoden 2021 arviointikertomuksesta tarkastuslautakunnalle annetut vastineet	29
7	Yhteenveto	30
8	Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle	31

I Tarkastuslautakunnan katsaus

Tämä on valtuustokauden 2021-2024 toinen arviointikertomus. Tarkastuslautakunta on haastatellut kunnan viranhaltijoita sekä luottamushenkilöitä ja tutkinut sitä, miten kunnan hallinto on toiminut vuonna 2022, ja miten kunnanvaltuuston asettamat tavoitteet ovat toteutuneet.

Arviointikertomus on laadittu edelleen ns. ”liikennevalomallilla”, ja olemme pyrkineet siihen, että asiakirja olisi selkeä ja helposti luettava. Henkilöstökertomuksen mallin muuttaminen ei mahdollistanut henkilöstöä koskevien tavoitteiden toteutumisen arviointia liikennevalomallilla.

Lautakunta toivoo, että niin kunnanvaltuutetut kuin viranhaltijatkin ajatuksella lukevat tämän arviointikertomuksen vuodelta 2022 ja kiinnittävät erityistä huomiota kriittisiin huomioihin. Lautakunta toivoo jatkossa viranhaltijoilta parempaa ja selkeämpää mittarointia, jotta asioiden toteutuminen on helpompaa havaita. Meidän kaikkien yhteinen tavoitteemme tulisi ollakin kotikuntamme, Hollolan, kaikinpuolinen kehittäminen.

Lopuksi kiitämme viranhaltijoita annetuista vastauksista ja pyydetyistä lisäselvityksistä.

Tarkastuslautakunta

2 Tarkastuslautakunta

2.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toimintamuodot

Tarkastuslautakunnan tehtävistä on säädetty Kuntalain 14. luvussa ja kunnan hallintosäännössä. Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen ja arvioinnin järjestämistä varten.

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet. Tarkastuslautakunnan on myös huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Tarkastuslautakunnan tehtävään kuuluu myös seurata tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista ja tehtävien suorittamista sekä sen on tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi, huolehdittava siitä, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat ja tehtävä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä.

Kuntalaissa asetettujen tehtävien lisäksi tarkastuslautakunnalla on tärkeä tehtävä toiminnan tulokellisuuden arvioinnissa. Lautakunnan tehtävänä on myös kiinnittää huomiota toiminnan, toimintatapojen sekä palvelujen järjestämisen tarkoituksenmukaisuuteen.

Tarkastuslautakunnan tehtävä on myös valvoa Kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuus tuli voimaan 1.6.2017.

Keskeisimpänä tarkastuslautakunnan tehtävistä voidaan pitää valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointia. Tarkastuslautakunnan arviointityön järjestämistä varten on tarkastuslautakunta laatinut nelivuotiskauden kattavan arviointisuunnitelman, jota täsmennetään vuosittain. Tarkastuslautakunta on laatinut nelivuotiskauden suunnitelmaan pohjautuvan arvioinnin työohjelman vuodelle 2022. Vuosittaiseen arviointiin kuuluu aina myös taloudellisen tilanteen arviointi.

Valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arvioinnin lisäksi, tarkastuslautakunnan työnä on myös toiminnan tarkoituksenmukaisuuden arviointi, joka on pyritty huomioimaan myös vuoden 2022 arviointityössä.

Tarkastuslautakunnan arvioinnin tulokset on esitetty tässä arviointikertomuksessa. Arviointikertomuksessaan tarkastuslautakunta esittää arvionsa strategisten (2022-2035), toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta sekä henkilöstöstä. Tarkastuslautakunta esittää havaintojaan ja arvioitaan myös muista toimintavuoden aikana esille tulleista keskeisistä asiakokonaisuuksista.

2.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Kunnanvaltuusto on 2022 valinnut toimikaudekseen 2021–2024 tarkastuslautakuntaan seitsemän jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano vuoden 2022 arviointityössä

Jäsen	Varajäsen
Erkki Arvila, puheenjohtaja	Toni Vehmola
Pasi Pasanen, varapuheenjohtaja	Anssi Ikävalko
Jyrki Joensuu	Leea Jokinen
Aada Söyriä	Päivi Pasanen
Jasmin Kauko	Tapani Ihalainen
Anne Suomäki	Sofia Rossi
Juha Rehula	Hannu Heikkilä

2.3 Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2022 toiminnan arviointiin liittyen 12 kertaa. Päättöksenteko on tapahtunut puheenjohtajan selostuksen pohjalta ja lautakunnan sihteerinä on toiminut tilintarkastaja HT, JHT Ville Valkonen Revisium Oy:stä.

Arvioinnin painopistealueena on arviointisuunnitelmansa 2021-2024 mukaisesti vuonna 2022 ollut kuntastrategian toteutumisen seuranta, henkilöstöasiat, vapaa-aikapalvelut sekä elinvoiman palvelualueen strategian toteutumisen seuranta. Tarkastuslautakunta on vuoden 2022 arviointityötä toteuttaessaan käsitellyt taulukossa esitetyjä aiheita ja kuullut seuraavia viranhaltijoita niihin liittyen:

Kokousaika	Arvioitavat ja läpikäytävät asiat	Arviointimenetelmä
ke 17.8.2022 klo 14.00	-Henkilöstön työhyvinvointi -Kunnanhallituksen alainen toiminta -Tarkastuslautakunnan työohjelma 2022 ja aika- taulukko	Haastattelut: -Vastuuvallmentaja/työsuojelupääl- likkö Sini Vaari -Kunnanhallituksen puheenjohtaja Teemu Kinnari
ke 21.9.2022 klo 14.00	-Elinvoimavaliokunta / Ladec Oy yhteistyö -Talouskatsaus ja konsernipalvelujen ajankoh- taiset asiat -Tilintarkastajan työohjelma	Haastattelut -Ladec Oy:n edustajat kehityspääl- likkö Ville Uimonen ja johtaja, yritys- ympäristön kehittäminen Tomi Tura -Hallinto- ja talousjohtaja Turkka Rantanen -Tilintarkastaja
ke 9.10.2022 klo 14.00	-Kuntastrategian päivitys, tavoitteet ja toteutumisen kunnassa, sekä sote-uudistus, ajankohtais- katsaus	Haastattelut: -Kunnanjohtaja Päivi Rahkonen

	-Arviointikertomuksen vastineet -Sidonnaisuudet	Tilintarkastaja
ke 23.11.2022 klo 14.00	-Elinvoiman palvelualueen ajankohtaiskatsaus, energia-asiat -Hyvinvointipalvelujen ajankohtaiskatsaus	Haastattelut: -Elinvoimajohtaja Heli Randell ja toimitusjohtaja Reijo Reponen hpj. Kristiina Hämäläinen (Päijät-Sote),
ke 14.12.2022 klo 14.00	-Koululaisten hyvinvointiasiat -Nuorisotyön ajankohtaiskatsaus	Haastattelut: -Koulukuraattori Jouni Aarikka, koulupsykologi Mika Somppi, sekä rehtorit Sanna Plit-Rehula ja Anssi Vidman -Vapaa-aikapäällikkö Lassi Puodinketo
ke 18.1.2023 klo 14.00	-Tilintarkastuksen väliraportointi -Hyvinvoinnin ajankohtaiskatsaus	Haastattelut: - Tilintarkastaja - Sivistys- ja hyvinvointijohtaja Kim Strömmer
ke 1.3.2023	-Hankintalain noudattaminen ja kilpailutukset -Elinvoimavaliokunnan toiminta ja ajankohtaiskatsaus	- Elinvoimajohtaja Heli Randell - Elinvoimavaliokunnan puheenjohtaja Miikka Lönnqvist
ke 29.3.2023 klo 14	-Tilinpäätöksen esittely -Arviointikertomuksen valmistelu	Haastattelut: - Hallinto- ja talousjohtaja Turkka Rantanen
ke 12.4.2023 klo 14	-Arviointikertomuksen valmistelu	
ke 26.4.2023 klo 14	-Elinvoimapäällikön kuuleminen -Arviointikertomuksen valmistelu	-Elinkeinopäällikkö Sari-Anna Vilander
ke 10.5.2023 klo 14	-Arviointikertomuksen valmistelu	
ke 24.5.2023 klo 14	-Arviointikertomuksen valmistelu -Tilintarkastuskertomus ja loppuraportti	- Tilintarkastaja

3 Tavoitteiden toteutumisen arviointi 2022

Talousarviossa, jonka kunnanvaltuusto on hyväksynyt vuodelle 2022, on asetettu Hollolan kunnan strategiset, toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarvio 2022 on perustunut kuntastrategian tavoitteisiin. Hollolan valtuusto hyväksyi syyskuussa 2020 kuntastrategian, joka ohjaa kunnan toimintaa ja päätöksentekoa vuoteen 2035 saakka. Strategiassa esitetään kunnan keskeiset tavoitteet ja kehittämiskohteet sekä tärkeimmät toimenpiteet. Kuntastrategiaa on päivitetty ja päivitetty versio on hyväksytty valtuustossa 13.12.2021. Esitys strategiseksi ohjelmiksi on hyväksytty valtuustossa 20.6.2022.

Hollolan visio: ”Hollolasta on moneksi”

Keskeinen arvomme on vastuullisuus. Strategian mukaan kunnan arvopohja nojaa vahvasti vastuulliseen toimintaan ja keskiössä on hyvinvoiva kuntalainen.

Strategiset osatavoitteet

- Työn Hollola
- Tekemisen Hollola
- Asumisen Hollola
- Palvelujen Hollola

Strategisista tavoitteista johdetut päämäärien saavuttamisen mahdollistajat ja näille asetettujen tavoitteiden toteutuminen on esitetty seuraavassa kappaleessa 3.1. Strategiset tavoitteet sisältävät myös tavoitteisiin liittyvät toimenpiteet, joihin tarkastuslautakunta on tarvittaessa ottanut kantaa samassa taulukossa strategisten tavoitteiden ja niiden toteutumisen yhteydessä.

Strategian tavoitteet

Työn Hollola	Tekemisen Hollola	Asumisen Hollola	Palvelujen Hollola
Mahdollistamme ja kehitämme edellytyksiä monipuoliselle yritys-toiminnalle ja työllistymiselle.	Vahvistamme osallisuutta ja yhteisöllisyyttä järjestöjen sekä yhteisöjen kumppanina.	Tarjoamme monipuolisia ja kehittyviä asumisen muotoja lähellä luontoa.	Tuotamme laadukasta palvelua ja hyvinvointia kuntalaisille.

3.1 Strategian toteutumisen mahdollistajat

Pitkäjänteinen päätöksenteko, tasapainoinen talous ja hyvinvoiva henkilöstö.

Mittareiden tavoitetasoa ei ole ilmoitettu kaikilta osin tilinpäätöksessä, vaan lukija joutuu lukemaan sekä tilinpäätöstä että talousarviota samanaikaisesti kokonaiskuvan hahmottamiseksi. Tarkastuslautakunta edellyttää, että tilinpäätöksessä tulee esittää myös tavoitteet luettavuuden helpottamiseksi.

Henkilöstö
Toteutuneet toimenpiteet ja tunnusluvut

Tavoite ja menestystekijät	Mittari	Toteuma	Arviointi ja suositus	● ● ●	Vastaus
Jatkuva arviointi ja kehittäminen	Kehityskeskustelut 100%, CAF arviointi osa-alueittain vuosittain.	Kehityskeskustelut käyty. Vuoden 2022 aikana CAF keskittyi uuden kuntastrategian arvojen pohdintaan. Prosessin aikana tuli selväksi, että CAF-prosessi tulee täsmentää ja uudistaa. Tämä työ on aloitettu ja uuden CAF-prosessin käyttöönotto tapahtuu 2023 syksyllä.	CAF-arviointeja ei ole toteutettu vuoden 2022 aikana tavoitteen mukaisesti.	●	CAF-arvioinnin kokonaisuudistus aikataulutettu syksyille 2023. Uusi arviokierros alkaisi 2024.
Työhyvinvointikysely	Työhyvinvointikyselyn keskiarvo >4,75 (asteikko 1-6)	Keskiarvo kevään ka 4,96 ja syksyn ka 4,81	Tarkastuslautakunta on tyytyväinen siitä, että työhyvinvointikyselyssä on päästy yli asetetun tavoitteen.	●	
Sairauspoissaolot	Sairauspoissaolot <11 tpv	14,3 tpv/hlö, joka sisältää myös työtapaturmat. (v. 2021 vastaava lukema oli 11,4 → korona-pandemian vaikutukset)	Työtapaturmien lukumäärä vuonna 2022 on ollut 58 kpl. Sairauspoissaolojen määrässä jäätiin reilusti tavoitteesta. Tarkastuslautakunta haluaa saada tarkemmat tiedot siitä, miten työtapaturmat ja sairauspoissaolot jakautuvat toimialoittain ja työtehtävittäin. Lisäksi tarkastuslautakunta haluaa tietää, onko työtapaturmien ennaltaehkäisyyn ja jälkihoitoon kiinnitetty riittävästi huomiota poissaolojen vähentämiseksi.	●	Sairauspoissaoloihin vuonna 2022 on keskeisesti vaikuttanut aalloittain edennyt korona-pandemia. Valtakunnallisesti mitattuna 2022 kuntatyöntekijät olivat poissa keskimäärin 20,7 päivää (+4 päivää vuoteen 2021). Sairauspoissaolot ovat lisääntyneet kaikissa ammattiryhmissä sukupuolesta tai ikäryhmästä riippumatta. Hollolan sairauspoissaolot 17,2. Sairauspoissaoloihin tullaan kehittämään toimenpiteitä uuden kuntastrategian mukaisella työntekijöiden hyvinvointiin liittyvällä hankkeella.
Lähtövaihtuvuus	Lähtövaihtuvuus <5,1%	4,5%		●	

Tasapainoinen talous

Mittareiden tavoitetasoa ei ole ilmoitettu kaikilta osin tilinpäätöksessä, vaan lukija joutuu lukemaan sekä tilinpäätöstä että talousarviota samanaikaisesti kokonaiskuvan hahmottamiseksi. Tarkastuslautakunta suosittelee panostamaan esittämistapaan tältä osin.

Toteutuneet toimenpiteet ja tunnusluvut

Tavoite ja menestystekijät	Mittari	Toteuma	Arviointi ja suositus	
Kohtuullinen verorasitus	Kunnallisvero-% ennaltaan 21 %	Kunnallisveroaste säilynyt ed. vuoden tasossa eli 21 %:ssa.		
Lainamäärä ja sen kehitys	Asukaskohtainen lainamäärä (mittari: alle kuntien keskiarvon) Velat ja vastuut käyttötuloista (mittari: alle kuntien keskiarvon)	Asukaskohtainen lainamäärä supistui ollen 1289 euroa/asukas. (1617 euroa/as. v. 2021) Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, 33,12 % (v. 2021 38,77 %).	Tavoitetaso ei käy ilmi tilinpäätöskirjasta. Asukaskohtainen lainamäärä per asukas alitti tavoitteen. Tavoitetaso ei käy ilmi tilinpäätöskirjasta. Velat ja vastuut per asukas alitti tavoitteen.	
Kohtuullinen ja kestävä investointitaso	Investointien tulorahoitus Korjausvelan kehitys	Investointien tulorahoitus vuonna 2022 oli 130,65 % (v. 2021 132,96%). Korjausvelan määrä väheni vuoden aikana 0,9 milj. euroa. 7,1 milj. eurosta 6,2 milj. euroon.	Tavoitetaso ei käy ilmi tilinpäätöskirjasta. Investointien tulorahoitus on ollut hyvällä tasolla vuonna 2022.	
Kestävä ja tehokas omistajapolitiikka	Konserniyhteisöjen tavoitteet Omistusten luokittelu	Konserniyhteisöille on asetettu tavoitteet vuoden 2022 talousarviossa ja niiden toteutumista seurattu vuoden aikana. Omistuksen ohjaus perustunut omistajaohjauksen periaatteisiin (ml luokitus), jotka hyväksytyt kunnanhallituksessa 23.8.2021.		

Vastaus: Tarkastuslautakunnan huomiot tilinpäätöskirjan puutteellisista tavoitemerkinnöistä huomioidaan tulevan tilinpäätöksen laatimisen yhteydessä.

Yhteenvedona todetaan, että vuonna 2022 talouden tasapaino on edelleen hyvä ja tavoitteisiin päästiin kiitettävästi. Uutta lainaa ei ole nostettu vuosina 2021-2022. Vuonna 2022 kunnan lainamäärä väheni 7,8 milj. euroa. Tämä mahdollistaa tukevamman pohjan tulevien vuosien talouden suunnittelulle valtionosuuksien ja verotulojen muuttuessa hyvinvointialueuudistuksen myötä.

3.2 Kriisikuntakriteerit Hollolan kunnan tunnuslukujen näkökulmasta

Kuntalain 118 §:n mukaisesti erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely voidaan jatkossa käynnistää:

- jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää kuntalain 110 §:n 3 momentissa säädettyssä (TP:n vahvistamisvuosi +4 vuotta) määräajassa.
  - Ei täyty Hollolan kunnan osalta (ei kertynyttä alijäämää)

TAI

- jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa
  - Ei täyty Hollolan kunnan osalta
    - TP2022: ylijäämää 2.468€/asukas
    - TP2021: ylijäämää 2.085€/asukas

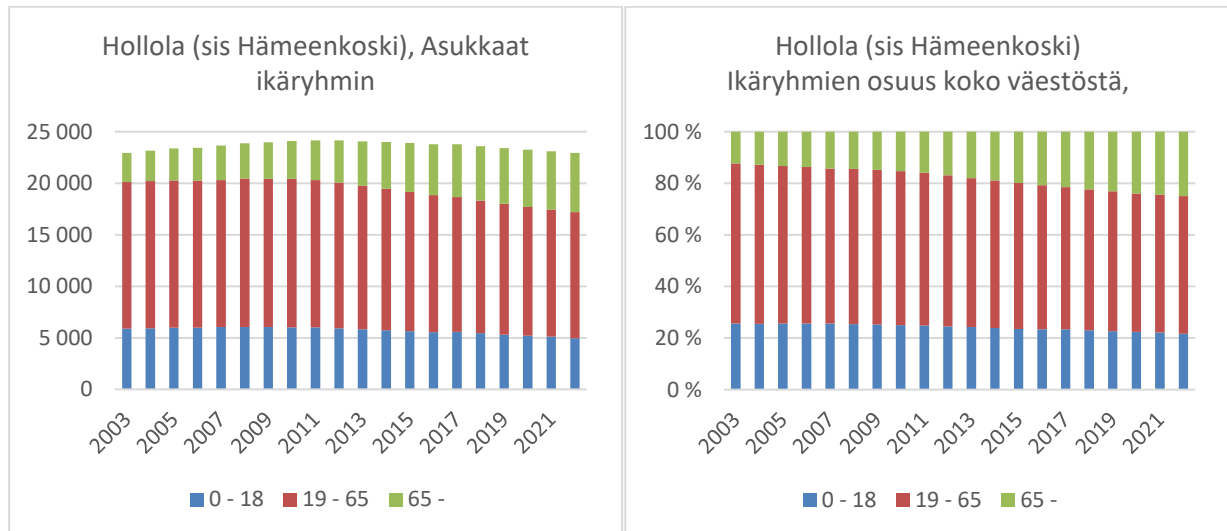
TAI

jos rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet kaikki seuraavat raja-arvot

Kriteeri	Tilanne Hollolan kunnassa	Toteutuu/ei toteudu
1) kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia	<ul style="list-style-type: none"> ➤ TP2022: 163,0 % ➤ TP2021: 202,3 % 	ei toteudu
2) kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2022: 21 % (ka.20,01 %) ➤ 2021: 21 % (ka.20,02 %) 	ei toteudu
3) asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla	<ul style="list-style-type: none"> ➤ TP2022: 3.462 €/asukas ➤ TP2021: 4.997 €/asukas Kaikki kunnat: <ul style="list-style-type: none"> ➤ TP2021: 9.083 e/asukas ➤ TP2020: 8.795 €/asukas kuntakonsernien TP2022 tilastoja ei ole arviointikertomusta laadittaessa vielä saatavilla	ei toteudu
4) konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8	<ul style="list-style-type: none"> ➤ TP2022: 2,5 ➤ TP2021: 3,0 	ei toteudu

3.2 Väestö

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan kunnan asukasmäärä oli 22 940 eli se laski viime vuoden aikana yhteensä 150 henkilöllä (-164 vuonna 2021). Vuodesta 2016 alkaen kuolleisuus on ollut syntyvyyttä suurempaa.

Kunnanvaltuuston hyväksymä strateginen tavoite väestömäärän osalta lähtee olettamasta, että väkimäärää saadaan kasvatettua n. 3.000 asukkaalla vuoteen 2050 mennessä. **Tarkastuslautakunta edellyttää tarkempia mittareita ja askelmerkkejä siitä, mitkä ovat ne toimenpiteet, joilla tarvittava määrä asukkaita saadaan Hollolan kuntaan vuosittain.**

Vastaus: Kuntaorganisaatio jakaa lautakunnan näkemyksen aikaisempien mittareiden puutteista. Kuntastrategiaa määritettäessä vuonna 2021 tehtiin seuraava kirjaus: ”Hollolan kunnan väestömäärän vähenemä on n. 250/vuosi, josta puolet tulee kuolleisuus/syntyvyys nettomuutoksesta ja toinen puoli opiskelijoiden muuttoliikkeestä elo-syyskuussa. Kunnan pitkän tähtäimen tavoitteeksi on keväällä 2021 hyväksytyssä strategisessa yleiskaavassa kirjattu 3 000 asukkaan lisäys vuoteen 2050 mennessä. Valtuustokauden ensisijainen tavoite on väestövähennyksen kasvun pysäyttäminen (vuotuisen väestövähennyksen pitäminen enintään -250 asukkaassa) ja vähennyksen kurominen kohti 0-tasoa.” Vuonna 2022 laaditut strategiset ohjelmat kertovat niistä toimenpiteistä, joilla valtuustokauden tavoitteeseen pyritään. Strategisia hankkeita seurataan osavuosisat-sauksissa, sekä kunnan tilinpäätöksessä 2023 alkaen.

3.3 Konsernipalvelut

Arvioidessa eri toimialueiden tavoitteiden toteutumista on huomattava, että kunnan toimialojen sitovuustaso on kaikilla palvelualueilla tulojen ja menojen netto (pl. Vesihuoltolaitos, yli-/alijäämä). Tilivelvollisia ovat johtavien viranhaltijoiden lisäksi kunnan toimielinten jäsenet ja tulosalueiden johtavat viranhaltijat.

Konsernipalveluiden palvelualue sisältää seuraavat vastuualueet: hallinto- ja viestintäpalvelut, talouspalvelut, kehittämisspalvelut, henkilöstöpalvelut ja tietohallintopalvelut. Menoihin sisältyvät myös valtuuston, tarkastuslautakunnan ja keskusvaalilautakunnan alainen toiminta sekä maaseutupalvelut. Palvelualueetta johtaa hallinto- ja talousjohtaja. Konsernipalveluiden palvelualueen tehtävänä on tarjota keskitetysti talouspalveluiden, kehittämisspalveluiden, henkilöstöpalveluiden,

tietohallintopalveluiden sekä hallinto- ja viestintäpalveluiden tukipalveluja palvelualueiden johtamisen tueksi muille palvelualueille. Lisäksi konsernipalveluiden palvelualueen tehtäviin kuuluu tukea, ohjata, koordinoita ja seurata kunnan taloutta, hallintoa, henkilöstöpalveluita ja tietohallintoa keskitetysti.

Konsernipalvelut huolehtivat myös tietyistä koko kuntaa koskevista asiantuntijatehtävistä (kuten vaalit, luottamushenkilöhallinto, kunnan talous, konserniohjaus, työnantajatehtävät, tietohallinnon kokonaisuus, laadunhallinta ja kehittäminen, markkinointi jne.)

Toteutuneet toimenpiteet ja tunnusluvut

Työn Hollola

Strategian tavoite: *Mahdollistamme ja kehitämme edellytyksiä monipuoliselle yritystoiminnalle ja työllistymiselle*

Tuloarviot ja määrärahat

Konsernipalvelut

	TP 2021	ALKUP. TA 2022	MUUTOKSE T 2022	VOIMASSA OLEVA TALOUS- ARVIO 2022	TILINPÄÄ- TÖS 2022	TOT-%	POIKKEAMA
TOIMINTA- TUOTOT	1 423 407	2 517 200	0	2 517 200	2 469 334	98,10 %	47 855
TOIMINTA- KULUT	-5 263 393	-5 771 200	0	-5 771 200	-5 316 912	92,13 %	-454 288
TOIMINTA- KATE	-3 839 986	-3 254 000	0	-3 254 000	-2 847 577	87,51 %	-406 423

Konsernipalvelut eivät ole pystyneet toteuttamaan suurinta osaa asetetuista tavoitteista. **Tarkastuslautakunta kysyy, onko konsernipalveluiden osalta laadittu kehittämissuunnitelmaa, jonka avulla tavoitteisiin voitaisiin päästä.** Tulokset ovat olleet useana vuonna heikolla tasolla.

Vastaus: Pitkäjänteinen kehittämistyö edellyttää pysyvyyttä siihen osallistuvien henkilöiden osalta. Palvelualueen neljästä päälliköstä kolme on vaihtunut viimeisen 12 kuukauden aikana, osin eläköitymisen ja osin henkilökohtaisten elämäntilanteiden takia. Henkilömuutokset ovat kuormittaneet palvelualueita merkittävästi päivittäisten peruspalveluiden turvaamisen osalta. Palvelut on pystytty turvaamaan kohtuullisella tasolla, mutta kehittämistyön suunnitteluun ja edistämiseen eivät resurssit ole riittäneet. Konsernipalvelut on asiantuntijaorganisaatio, jossa sijaistusjärjestelyillä ei pystytä turvaamaan riittävää kehitystä, henkilömuutostilanteissa.

Yritys- ja asuintonttien myynti on merkittävä tekijä Hollolan kunnan kehityksen kannalta ja tämän eteen tulee tehdä aktiivisesti töitä. Yritysten sijoittumisessa tulee keskittyä myös muihin kuin perinteisiin teollisiin tai teknisiin aloihin.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tontinmyyntiä ja markkinointia tulee monipuolistaa esimerkiksi ulkoistamalla tontinmyyntiä joiltakin osin ulkopuoliselle toimijoille.

Vastaus: Konsernipalveluissa on suoritettu työtehtävien uudelleenjärjestelyjä. Kunnan markkinoinnissa on ollut katkoja, henkilöstövaihdosten takia. Myöskään isompia kampanjoita ei ole voitu edistää, resursivajeen takia. Vuonna 2022 aloitettiin kunnan kotisivujen uudistushanke, jonka tavoitteena on uudistaa

kunnan viestinällistä ilmettä ja vastata paremmin ihmisten ja yritysten tarpeisiin tiedon saannin osalta. Keväällä 2023 on laadittu laajempi markkinoinnin tiekartta, ”Hollola on totta” - teeman ympärille ja siihen liittyvät markkinointitoimenpiteet alkavat vuoden 2023 lopulla.

Strategian tavoite: Tuotamme laadukasta palvelua ja hyvinvointia kuntalaisille
 Tarjoamme monipuolisia ja kehittyviä asumisen muotoja lähellä luontoa
 Vahvistamme osallisuutta ja yhteisöllisyyttä järjestöjen sekä yhteisöjen kumppanina
 Tuotamme laadukasta palvelua ja hyvinvointia kuntalaisille
 Tarjoamme monipuolisia ja kehittyviä asumisen muotoja lähellä luontoa

Tavoite ja menestystekijät	Mittari	Toteuma	Arviointi ja suositus		Vastaukset
Joustavan työn tekemisen mallien edistäminen	Hybridityöllä hyvinvointiahankkeen toteuttaminen	Vuoden 2022 suunnitellut toimet suoritettu. Matka- ja muiden yleiskulujen säästöt mahdollistavat laajennetun sisälöntuotannon. Hankkeen toteutukseen haettu ja saatu jatkoaikaa toukokuulle 2023.	Tarkastuslautakunta huomauttaa, että tavoiteasetanta on epäselvä. Tarvitaan selkeämmät mittarit tavoitteen toteuman arvioimiseksi.		Mittarointiin on kiinnitetty huomiota vuoden 2023 talousarvion laadinnan yhteydessä. Kehitystyö mittarien osalta jatkuu edelleen.
Kunnan tunnettavuuden edistäminen	Kunnan tunnettavuutta edistetään yhdellä laajalla ja kahdella pienemmällä kampanjalla vuoden 2022 aikana	Vuoden 2022 aikana kunnan viestinnän sisältöä on lisätty ja kunnan näkyvyys on lähtenyt nousuun. Laaja kampanja jäi toteutumatta ja sen toteutus siirtyi vuodelle 2023.	Tarkastuslautakunta kysyy, miten kunnan tunnettavuutta on mitattu ja mitkä ovat olleet mittauksen tulokset? Tarkastuslautakunta huomauttaa, että tavoiteasetanta on epäselvä. Tarvitaan selkeämmät mittarit tavoitteen toteuman arvioimiseksi.		Mittausta on tehty Muuttohalukkuus-tutkimuksella 2020 ja 2022. seuraava tutkimus ajoittuu vuoteen 2024. Vuoden 2022 havainnot tukevat vuoden 2020 havaintoja, joiden mukaan Hollolaisten tyytyväisyys omaan paikkakuntaan on korkea, mutta vieraspaikkakuntalaisten Hollola-tuntemus on heikko.
Osallisuusohjelman jalkauttaminen	Lokakuussa 2021 laaditun suunnitelman mukaiset toimenpiteet on tehty.	Toimenpiteitä ei saatu toteutettua vuoden 2022 aikana. Vuonna 2022 osallisuusohjelma siirrettiin osaksi kuntastrategiaa ja sen pohjalle laadittuja hankkeita. Osallisuuskokonaisuus tulee näin kokonaisvaltaisemmin osaksi toimintaa.	Mistä johtuu, että toimenpiteitä ei saatu toteutettua?		Pääpaino osallisuuden edistämisessä siirrettiin uuden kuntastrategian mukaisen osallisuustyön toteuttamiseen. resurssitilanne ei mahdollistanut kahta saman aikaista osallisuustavoitteen edistämistä.
Sähköisen laskutuksen ja sähköisen maksamisen edistäminen	Myyntilaskuissa sähköisten laskujen osuuden nosto aikaisemmasta vuodesta.	Sähköisten myyntilaskujen osuus tammi-joulukuussa 2022 oli 37 %.			

	(Nykytila 35,0%)				
Sähköisen arkistoinnin projektin jatkaminen	Yksi integraatio tai migraatio sähköiseen arkistoon (Visma) tehty sekä aineistojen digitointia jatketaan	Rakennusvalvonnan os-topalveluna digitoituja aineistoja on siirretty migraatiolla sähköiseen arkistoon X-Archiveen. Rakennusvalvonnan aineistoja on myös digitoitu omana työnä ja viety X-Archiveen. Digitointityö jatkuu. Trimblen integraatio X-Archiveen on kesken järjestelmätoimittajasta johtuvista syistä.	Tarkastuslautakunta kysyy, onko jokin migraatio saatu kokonaan valmiiksi. Miten Trimblen integraation puuttuminen vaikuttaa sähköisten aineistojen käytettävyyteen?	●	Digitointia ja migraatioita on tehty aineistoerittäin, jakamalla rakennusvalvonnan eri ikäisiä aineistoja pienempiin eriin. Migraatiot on saatu valmiiksi niiden aineistoerien osalta, joiden digitointityö on ollut kokonaan valmistunut. Trimblen integraation puuttuminen ei ole estänyt sähköisten aineistojen käyttöä, mutta aineistoja on jouduttu käyttämään useampien eri järjestelmien tai tallennuspaikkojen kautta ja aineistojen siirtymistä järjestelmien välillä ei ole tapahtunut automaattisesti.
Tiedonhallinnan kehittäminen	Tiedonhallintamalli on valmis	Tiedonhallintamalli ei valmistunut vuonna 2022 henkilöresurssien vähyyden vuoksi. Tavoitteena on, että tiedonhallintamalli valmistuu v. 2023.	Mistä johtuu, että toimenpiteitä ei saatu toteutettua?	●	Tiedonhallintamallin laadinta työhön on vaikuttanut vähäiset henkilöresurssit sekä hallintopäällikön eläköityminen.
Verkkosivujen uudistus	Verkkosivujen uudistuksen toteutus.	Kilpailutusdokumenttien valmistelu viivästy, eikä kilpailutusta päästy aloittamaan vuoden 2022 loppupuolella. Kilpailutus aloitettiin tammikuussa 2023.	Mistä johtuu, että kilpailutus viivästy ja toimenpiteitä ei saatu toteutettua?	●	Henkilöstövaihdokset hankaloittivat kilpailutusdokumenttien laadintaa, joka osaltaan viivästytti kilpailutusprosessia kokonaisuudessaan.
Työyhteisötaitojen kehittäminen	Koko henkilöstöä koskevan työyhteisötaidot- valmennuksen toteuttaminen Hybridityön mallin luominen (rakenteet, yhteiset pelisäännöt ja johtaminen)	Työyhteisötaidot-valmennus koko henkilöstön osalta on pidetty suunnitellusti. Hybridityön mallia edistettiin suunnitellusti Hybridityöllä hyvinvointihankkeen puitteissa. Hankkeen pohjalta havaitut lisätarpeet katetaan hankeajan jatkamisella toukokuulle 2023.		●	
Laadimme markkinoin-	Vuonna 2022 tullaan toteuttamaan neljä tai	Henkilöstömuutosten vuoksi 2022 pääpaino	Mistä johtuu, että toimenpiteitä ei saatu toteutettua?	●	Tonttimarkkinointia on edistetty uusien tonttien osalta ja

tikampanjoita kunnan tonttimyyntin tueksi.	viisi kampanjaa tonttikaupan tueksi.	markkinoinnin uudelleenjärjestelyissä.		myös hajatonnikampanja toteutettiin vuonna 2022. Määrälliseen kampanjavoittoeseen ei päästy, henkilöresursseista johdettua.
--	--------------------------------------	--	--	---

3.4 Sosiaali- ja terveystalvet, Hollolan kunnan osuus

Kunnanhallituksen alaiseen toimintaan kuuluu Hollolan kunnan sosiaali- ja terveystalvetjen kustannukset. Talvet ostetaan Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymältä.

Kustannuksiin sisältyy maksuosuuksia myös aikaisempina vuosina syntyneistä eläkevastuista sekä aikaisempien vuosien luottotappiot.

Tuloarviot ja määrärahat

Kunnanhallitus, Sosiaali- ja terveystalvet

	TP 2021	ALKUP. TA 2022	MUUTOKSET 2022	VOIMASSA OLEVA TALOUSARVIO 2022	TILINPÄÄTÖS 2022	TOT-%	POIKKEAMA
TOIMINTA-TUOTOT	395 267	0	0	0	155 281	0,0 %	-155 281
TOIMINTAKULUT	-74 864 387	-82 150 000	0	-82 150 000	-80 242 840	97,68 %	-1 907 160
TOIMINTAKATE	-74 469 120	-82 150 000	0	-82 150 000	-80 087 559	97,49 %	-2 062 441

Sosiaali- ja terveystalvetjen menojen kehitys, 1 000 euroa

Sosiaali- ja terveystalvetjen menojen kehitys 2022,

1000 euroa

	<u>Tilinpäätös</u>	<u>Talousarvio</u>	<u>Toteuma</u>	<u>Toteuma-%</u>	<u>Poikkeama</u>	<u>Muutos-%</u>
	<u>2021</u>	<u>2022</u>	<u>2022</u>	<u>2022 vs TA</u>	<u>TA - tot 2022</u>	<u>2022 vs 2021</u>
Hyvinvointikuntayhtymän menot						
Perustalvet	44 339	48 800	46 786	96 %	2 014	106 %
Akuutti 24	3 416	3 900	3 894	100 %	6	114 %
Ensihoito	1 112	1 250	1 120	90 %	130	101 %
Erikoissairaanhoido	24 776	27 000	27 054	100 %	-54	109 %
<u>Ympäristöterveyshuolto</u>	<u>303</u>	<u>300</u>	<u>292</u>	<u>97 %</u>	<u>8</u>	<u>96 %</u>
PHHYKY TOIMINTA	73 946	81 250	79 145	97 %	2 105	107 %
Kunnan maksamat muut menot	907	900	942	105 %	-42	104 %
<small>mm. eläkevastuita, hallintokuluja, ympäristöterveyshuollon perustamiskuluja</small>						
Sosiaali- ja terveystalvetjen nettomenot yhteensä	74 852	82 150	80 088	97 %	2 062	107 %

Tarkastuslautakunnan arvio:

Hyvinvointikuntayhtymän menot Hollolan kunnan osalta ovat kasvaneet 7 % eli 5,2 milj. euroa vuodesta 2021. Vuonna 2021 kasvu oli 0,6 milj. euroa vuodesta 2020.

3.5 Arvio Hyvinvointipalveluiden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

Hyvinvoinnin palvelualueen palveluilla tuetaan ja annetaan laaja-alaista ja monipuolista kasvatusta ja opetusta lapsille ja nuorille. Lisäksi tarjotaan vapaa-aikapalveluja kuntalaisille sekä luodaan edellytyksiä sosiaaliselle kasvulle ja yhteisölliselle toiminnalle kokonaisvaltaista hyvinvointia lisäten.

Hyvinvointipalvelut huolehtivat laadukkaasti varhaiskasvatuksen, yleissivistävän koulutuksen, muiden kasvatus- ja opetuspalveluiden sekä vapaa-aikapalvelujen järjestämisestä lainsäädännön edellyttämällä tavalla sekä edellytysten mukaan mahdollistamalla kuntalaisten omia toimintamahdollisuuksia.

Toteutuneet toimenpiteet ja tunnusluvut

Työn Hollola

Strategian tavoite: *Mahdollistamme ja kehitämme edellytyksiä monipuoliselle yritystoiminnalle ja työllistymiselle.*

Tavoite	Mittari	Toteuma	Arviointi ja suositus	
Palvelusetelin käytön kehittäminen osana kunnan varhaiskasvatuspalveluita.	Käytettyjen palvelusetelien lukumäärä > 80. -tavoitetaso: > 80 -lähtötaso: 72	98 kpl		
Työpaja Osuman toiminnan kehittäminen	Asiakkaita aktiivitoimenpiteessä -lähtötaso: 69 -tavoitetaso: 75	Asiakkaita aktiivitoimenpiteessä: 61 (alle 29-v.) 13 (>30-v.)		

Tekemisen Hollola

Strategian tavoite: *Vahvistamme osallisuutta ja yhteisöllisyyttä järjestöjen sekä yhteisöjen kumppanina.*

Tavoite	Mittari	Toteuma	Arviointi ja suositus		Vastaus
Jatketaan lasten ja nuorten harrastamistakuun kehittämistyötä ja toteuttamista – harrastamisen Suomen mallin mukainen toiminta yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa.	Harrastustoiminta toteutuu kaikilla kouluilla. Yhteistyösopimusten määrä. -tavoitetaso: 20 -lähtötaso: 17	Yhteistyösopimusten määrä: 14			Hankkeelle palkattu harrasteohjaaja, joka tuottaa harrastustoimintaa kouluilla. Tämä laskenut yhdistysten kanssa tehtyjen sopimusten määrää. Lisäksi toimijoista alueella kova kilpailu.

Mahdollistamme ja tuemme tapahtumia ja omaehtoisen toiminnan muotoja.	Vastikkeellisena jaettavien toiminta- ja tapahtuma-avustusten määrä hollolalaisille yhteisöille: -tavoitetaso >119 000 euroa -lähtötaso 119 000 euroa Eri käyttäjien varaamien vuorojen määrä: -tavoitetaso > 12 500 kertaa/vuosi -lähtötaso 12 500 kertaa/vuosi	Avustuksia jaettu 31.12.2022 mennessä 116 250 euroa. Varattujen vuorojen määrä: 10 280			
Jatkamme yhteistyötä ja alueellisen hyvinvointityön kehittämistä olemassa olevissa yhteistyörakenteissa, (Seudullisen sivistyspalveluiden kehittämisverkosto, LAPE-yhteistyöryhmä, perhekeskusjohtotiimi ym.) – kilpailuasetelman vahvistaminen suhteessa muihin alueisiin.	Hollola on edustettuna kaikissa eri yhteistyöryhmissä. -tavoitetaso: toteutuu -lähtötaso: toteutuu	Toteutunut suunnitelman mukaisesti. Tarvittavia henkilöstövaihdoksia ryhmissä tehty.			

Palvelujen Hollola

Strategian tavoitteet: *Tuotamme laadukasta palvelua ja hyvinvointia kuntalaisille*

Tavoite	Mittari	Toteuma	Arviointi ja suositus	 	Vastaus
Hyvinvointiyhteistyön kehittäminen hyvinvointikuntayhtymän kanssa. Perhekeskus osana sotekeskusta. Palvelumuotoja kehitetään vastaamaan paremmin asiakkaan palvelutarpeita.	Hollolan perhekeskusoppaan luominen. -tavoitetaso: Hollolan perhekeskusoppaan luominen. -lähtötaso: Hollolan perhekeskusopasta ei ole.	Palvelukartta ja perhekeskusopas valmistunut ja lanseeraus kuntatoimijoille toteutettu.			

Yhteisöllisen kirjaston toiminnan vaikiinnuttaminen osaksi palvelurakennetta/palvelumuotoa	Yhteisöllisen kirjaston käyntimäärät. (Toiminta alkanut 18.6.2020) -tavoitetaso: 215 000 -lähtötaso: kirjaston kokonaiskävijämäärä 189 217 (v. 2019)	Kirjasto kokonaan: 162 505 Kirjastokahvila: 42 735 Kirjaston palvelupisteet: 15 435 Piipahlus: 9 576 Tapahtumatori: 10 054	Tavoite ei ole koronasuluista johtuen voinut täysin toteutua?	●	Korona-suluilla oli vaikutusta tavoitteisiin. Sulkujen jälkeen asiakkaat palasivat vähitellen uudelleen palveluiden käyttäjiksi.
Kehitämme toimintaamme ja palvelujamme asiakkaan/kuntalaisen osallisuutta tukien.	Asiakasfoorumien järjestäminen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. -tavoitetaso: >5/vuosi -lähtötaso: 4/vuosi	Muistamo-hankkeen foorumit: 2 kpl (yhteistyö Lahden alue-museon kanssa) 2 kpl HSM-seurayhteistyöiltä 1 kpl liikuntaseuroille kohdennettu yhdistysilta		●	
Tarjoamme lasten ja nuorten kehitystä tukevat oikea-aikaiset palvelut.	Prosessit kuvattu ja toimintamallit päivitetty. -tavoitetaso: kaikki toimintamallit on kuvattu ja kirjattu -lähtötaso: osa toimintamalleista on kirjattu	Prosessien kuvaus ja toimintamallien päivitys käynnissä perusopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa. 60 % valmiina.		●	

Tuloarviot ja määrärahat

Hyvinvointivaliokunta, Hyvinvoinnin palvelualue

	TP 2021	ALKUP. TA 2022	MUUTOKSET 2022	VOIMASSA OLEVA TALOUS-ARVIO 2022	TILINPÄÄTÖS 2022	TOT-%	POIKKEAMA
TOIMINTA-TUOTOT	4 183 339	4 191 000	0	4 191 000	4 648 451	110,9 %	457 451
TOIMINTA-KULUT	-50 570 791	-52 716 900	0	-52 716 900	-53 306 330	101,1 %	-589 430
TOIMINTA-KATE	-46 387 452	-48 525 900	0	-48 525 900	-48 657 879	100,3 %	-131 979

Tarkastuslautakunnan arvio:

Tarkastuslautakunta toteaa, että haastavista ajoista huolimatta hyvinvoinnin palvelualueen tavoitteet ovat toteutuneet varsin hyvin.

3.6 Arvio Elinvoiman palveluiden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

Elinvoiman palvelualue edesauttaa monipuolisen asumismahdollisuuksien syntymistä ja huolehtii yritysten toimintaedellytysten kehittämistä. Palvelualue tuottaa elinkeinoelämän tarvitsemat maankäytön ja kuntatekniikan palvelut, huolehtii osaltaan joukkoliikenteen suunnittelusta ja asuntotoimen viranomaistehtäväjärjestelyistä sekä vastaa rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisen palveluiden järjestämisestä. Lisäksi palvelualue huolehtii työllisyysasioista sekä päiväkotien ja koulujen ruoka- ja siivouspalveluista.

Palvelualue koostuu viidestä vastuualueesta: kehitys- ja kaavoituspalvelut (kaavoitus, maaomaisuuden hallinta ja paikkatieto), kuntatekniikka, rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu, vesihuoltolaitos sekä ruoka- ja siivouspalvelut. Suoraa elinvoimajohtajan alaisuudessa sijaitsee asiantuntijaorganisaatio, joka koostuu elinkeino-, työllisyys- ja joukkoliikennepalveluista. Lisäksi vastuualueen käyttötaloudessa on varattu budjetti kunnan kiinteistöasioiden hoitoon (pl. investoinnit, jotka tilataan erikseen). Työt tilataan Hollolan Tilapalvelut Oy:ltä.

Toteutuneet toimenpiteet ja tunnusluvut

Työn Hollola

Strategian tavoite: *Hyödynnämme kehätien uusien yritysten sijoittumispaikkana.*

Uudistamme toimintatavat, joilla edistämme monipuolista yritystoimintaa ja työpaikkojen kasvua.

Tavoite	Mittari	Toteuma	Arviointi ja suositus		Vastaus
Hyödynnämme vahvasti Hollolan logistisesti erinomaista sijaintia ja VT12 eteläisen kehätien sujuvaa yhteyttä markkinoinnissa.	Yritystonteille varauksia/tavoitteellisia neuvotteluja käynnissä >5 -> 2-3 yritystontin myynti/vuokraus / vuosi. Mittari: CRM-raportti Markkinavuoropuheluja ja yhteistyöneuvotteluja/-sopimuksia rakentajien, investorien kanssa 1-2.	Kohdetarjouksia/neuvotteluja 31 kpl - tarjonta ja tarve kohtaavat huonosti. Kaukoliidon tonttikauppa tehty 25.5. Kukonkoi-vun pullottamojen varaukset eivät enää voimassa. Tuetun asumisen palvelutoimijoilta paljon kyselyjä -> 2 tonttivarausta. Yksi vuokraus eteni. Würth haki jatkoajan Hopeakallion varaukselle. Tekova ei jatkanut. Ukrainan sota, korkojen, energian ja hintojen nousut vaikeuttavat tilannetta.	Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan Hollolan kunnan tunnettavuutta ja kiinnostavuutta yritysten sijoittumispaikkana tulee aktiivisesti edistää. Markkinointia tulee kohdentaa myös yrityksiin, joiden liiketoiminta ei edellytä suuria teollisuustontteja ja ympäristölupia.		Markkinointia, BtoB näkyvyyttä on kohdistettu omana työnä sekä mm. Ladecin kautta kaiken kokoisin ja kaikkien toimialojen yrityksiin. Markkina on muuttunut ja koko Lahden seudulla pk-sektorin sijoittumiset ovat painottuneet valmiisiin / remontoitaviin kiinteistöihin. Tulevaisuusepävarmuus, inflaatio, korkojen nousu ovat rakentamisinvestointien haaste / este, johon emme kunnassa voi toimillamme vaikuttaa. Tueksi tarvitaan vahvaa kuntamarkkinointia Hollolan yleisen tunnettuuden nostoon, myös osana kehittyvää Lahden Seutua (PK-sektorin tärkeitä sijoituskriteerejä ovat: hyvä elämä, asuminen, työvoima, verkostot, raaka-aineiden saatavuus...jne)

	Osallistumisia tai itse järjestettyjä tapahtumia 1-2 - tavoitteena sijoittumishankkeiden edistäminen.	Wasa Group - markkinointisopimus päättyi. Liideja 300 sta 201 kpl. Ei jatkoja. WG jatkoi vaurasta. Suurista tonteista alueellista keskustelua. Hollolassa ei nopeasti tarjottavaa. Biokaasulaitoksen kartoitusta tehty - haaste: veturiyrittäjä, syöte, sitoutuminen. Aurinkovoimatilaisuus -> kehityshankkeita.			
Pitämme yllä ja kehitämme toimintatapoja: Yritysten kasvu-/kehittämisapu (Ladec / Lahti Region + elinkeinopalvelut), monitahoinen yhteistyö työvoiman saatuuden parantamiseksi ja Hollolan kiinnostavuuden lisääminen työssäkäyntikuntana	Ladec ja Lahti Region-yhteistyö, perustamis- ja kehittämispalvelut, yritys-, oppilaitos-, ym. sidosryhmä ja hankeyhteistyö. Elinvoimakahvit ja teematilaisuudet >4. Oppilaitosyhteistyö >2 ja hankeosallistumisia >2 . Tavoitteena työpaikkojen lisäys ja yritysten toimintaedellytysten parantaminen.	Hollola nousi Päijät-Hämeen 1:ksi Yrittäjien kuntabarometri kyselyssä - vastajia hyvin, 72 kpl ja tulos 3,12. Elinvoimakahveja ja vastaavia 6 kpl. Yrittäjätiimin tapauksia 8 kpl. Mukana 3 hankkeen ohryssä ja useassa hyödyntäjänä. Hollolan yrityskenttähaastatteluja tehty yli 100 -> tietoa työllisyyspalveluille, kehittämispalveluille sekä eväitä yritysten oppilaitosyhteistyöhön.	Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan näitä tuloksia tulisi myös aktiivisesti hyödyntää kunnan yritysmarkkinoinnissa.	●	
Panostamme yritys yhteistyöhön tiiviillä työllisyys- ja elinkeinopalvelujen yhteistyöllä. Tavoitteena mm. yritysten tukeminen osaavan henkilöstön löytämiseksi (esimerkiksi rekrytointi, kuntalisä)	Työttömyysaste alle 5% vuonna 2023 (taustatietoa: vuodelle 2021 tavoite 6,5%, toteuma-arvio 11,5%. Tavoite 2022 aikuiset 8% ja nuoret 10%. Tavoite 2022 uravalmennus 5 kpl & rekrytointi 2 kpl.	Kaikki tavoitteissa. Työttömyysaste: aikuiset 2022 ka 7,48% ja nuoret ka 7,5%. Uravalmennus 27 hlöä ja rekrytointia 2 kpl.	Tarkastuslautakunta pitää saavutettuja työttömyysasteita hyvinä suorituksina valitsevaan yleiseen työllisyys- ja taloustilanteeseen nähden.	●	

Asumisen Hollola

Strategian tavoite: *Kehitämme kuntakeskusta palvelujen turvaamiseksi ja lisäämiseksi
Kehitämme paikallisen ja seudullisen joukkoliikenteen sujuvuutta.*

Tarjoamme luonnonläheisen viihtyisän ja turvallisen asuinympäristön, joka edistää arjen sujuvuutta.

Tavoite	Mittari	Toteuma	Arviointi ja suositus		Vastaus
Laadimme keskustan kehittämissuunnitelman, missä painopiste on uudisrakentamisen käynnistymisessä, palvelujen monipuolistamisessa sekä viihtyvyyden ja toiminnallisuuden lisäämisessä.	Keskustan kehittämissuunnitelman pohjalta valittu jatkosuunnitelman I osa valmisteluun 10/2022.	Jatkosuunnitelmaksi laadittiin Kuntakeskusten kehittämisen toteuttamistoimenpiteistä ja niiden vastuutahoista raportti joka on valmiina seuraavalle kaudelle elvaan päätöksentekoon.			
Seudullisen joukkoliikenteen kehittäminen yhteistyössä LSL:n ja palvelualueiden sekä seudun muiden toimijoiden kanssa.	Matkustajamääräseuranta ja/tai asiakastytyvyyskyselyjä tehdään vuosittain. Matkustamääräseuranta, tavoite matkustajamäärien palauttaminen koronaa edeltävälle tasolle. Matkustajamääräksi arvioitu Hollolan linjoilla 300.000 matkustajaa/vuosi sisältäen koululaiset.	Lahden seudun linjaliikenteessä kumulatiivinen matkamäärä vuonna 2022 oli -14,2 % verrokkivuooteen 2019 verrattuna. Lipputulot vuonna 2022 olivat noin -3,1 % vuoteen 2019 verrattuna. Seudullinen matkustustytyvyys hieman yli 4 (1-5 -asteikolla). Omassa palveluliikenteessä toteutui 2411 matkaa ja kasvua edellisestä vuodesta 7,4 %.	Onko matkustajamäärien ja asiakastytyvyysyden toteutumisessa alueellisia eroja? Tarkastuslautakunta kysyy, tulisiko matkustajamäärätavoitteiden lukumääriä tarkastella korona-ajan jälkeen mahdollisesti muutuneiden etätyö- ja etäopiskelutottumusten myötä.		Yleisarvosanassa ei kovin isoja kuntakohtaisia eroja, mutta palvelukyselyn yksittäisissä aihealueissa hieman. Meillä reitit ja aikataulut erottuu (3,8) etenkin linjojen 21 ja 24 osalta - nyt niihinkin saatu parannusta. Tavoitetta/mittaria on syytä tarkistaa jatkossa hieman alaspäin, koska kysymyksessä esitetyllä tavalla matkustuskäyttäytyminen on muuttunut.
Maanhankinta tulevia asuntoalueita, katuverkkoa ja palvelualueita varten Kukkilassa ja Nostavassa.	Kukkilasta asuinalueen laajennuksen keskeisiltä osa-alueilta tehty ostotarjoukset ja käyty neuvottelut 11/2022.	Lisäresursseja saatu tarkastelukautena. Keskusteluja käyty maanomistajien kanssa ja osalla kohteista edetty jatkoneuvotteluihin. Neuvotteluja jatketaan. Vesikansasta alkuvuodesta yhden osa-alueen			Maanhankintaneuvotteluja on tehty ja tehdään edelleen aktiivisesti. Kukkilan alueella kaksi kauppaa on ollut

	<p>Maanhankinnan laajennusalueiden toteuttamisesta päätös Vesikansan osaluueilta valtuustossa 11/2022.</p> <p>Nostavan tulevaisuuden asuin- ja keskustan laajentamisen osaluueilta neuvottelut jatkuvat ja maanhankinnan etenemisestä linjaus valtuustossa.</p> <p>Kehätien varren osaluueilta maanhankintaneuvottelut jatkuvat. Linjaus maanhankinnasta valtuustossa.</p>	<p>hankinta tehty. Muilta osin jatkuu.</p> <p>Nostavan alueelle lähetetty neuvottelupyynnöt keskeisten alueiden omistajille. Keskustelut aloitettu ja osalla kohteista jatkuvat. Neuvottelut seuraavilla tarkastelujaksolla.</p> <p>Kehätien Paassillan jatkeen osaluuelle lähetetty neuvottelupyynnöt ja keskusteluja käyty. Neuvotteluja jatkettu ja edelleen jatkuu seuraavalla tarkastelujaksolla. Asuinalueiden laajennussuunnalla käytyjen neuvottelujen pohjalta keskustelut edenneet, jatkoneuvotteluita seuraavilla tarkastelujaksolla</p>	<p>Tarkastuslautakunta kysyy, minkälaisia tuloksia neuvotteluilla on saatu aikaiseksi.</p>	<p>kunnanhallituksen päätöksenteossa.</p> <p>Neuvotteluja jatketaan jokaisella alueella. Osa neuvotteluista on haastavia; hintatasossa eriävät näkemykset ostajan ja myyjän välillä. Osassa neuvotteluja ei päästä eteenpäin.</p>
--	--	---	--	---

Palvelujen Hollola

Strategian tavoite: *Panostamme parhaaseen asiakaspalveluun.*

Edistämme kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta.

Tavoite	Mittari	Toteuma	Arviointi ja suositus	
Rakennustietojen selvitysprojekti. Kiinteistöverotuksen perusteena käytettävien rakennustietojen selvittäminen ja korjaaminen.	Koko kunnan alueella toteutettavan rakennustietojen selvitystyön toteuttaminen 2023 loppuun mennessä. 2022 vuonna selvitystyön toteuttamista projektisuunnitelman mukaisesti. Tavoitetasona koko selvitystyölle yhteensä 10 % / 400 000 e pysyvä lisäys kiinteistöverokertymään verrattuna 2017 vuoden tilanteeseen ensimmäisten selvitystöiden alkaessa.	Projekti etenee palveluhankinnan toimitussopimuksen mukaisesti. Omistajille suunnatut kyselyt tehty, mittaustyöt käynnissä. Valmistuneiden tietojen vieni rekistereihin käynnissä.		● ● ●
Ylläpidämme ja kehitämme ulkoilureittejä	Perusparannamme vähintään yhden ulkoilureitin vuoden aikana.	Salpakankaan ulkoilureitti kunnostettu		●

Tuloarviot ja määrärahat

Elinvoimavaliokunta, Elinvoiman palvelualue ilman vesihuoltolaitosta

	TP 2021	ALKUP. TA 2022	MUUTOKSET 2022	VOIMASSA OLEVA TALOUSARVIO 2022	TILINPÄÄTÖS 2022	TOT-%	POIKKEAMA
TOIMINTA- TUOTOT	18 695 743	19 318 200	0	19 318 200	19 809 372	102,5 %	-491 172
TOIMINTA- KULUT	-23 183 266	-24 332 300	0	-24 332 300	-24 262 441	99,7 %	-69 859
TOIMINTA- KATE	-4 418 281	-5 014 100	0	-5 014 100	-4 453 069	88,8 %	-561 031

Vesihuoltolaitos

	TP 2021	ALKUP. TA 2022	MUUTOKSET 2022	VOIMASSA OLEVA TALOUSARVIO 2022	TILINPÄÄTÖS 2022	TOT-%	POIKKEAMA
TOIMINTATUOTOT	4 768 445	4 704 000	0	4 704 000	4 674 154	99,3 %	30 746
TOIMINTAKULUT	-2 550 370	-2 416 000	0	-2 416 000	- 2 500 808	103,5 %	84 808
TOIMINTAKATE	2 218 136	2 288 900	0	2 288 900	2 173 347	94,9 %	115 553
TILIK. YLI- /ALIJÄÄMÄ	24 745	0	0	0	-55 578	0,0 %	55 778

3.7 Kuntakonserni ja konsernivalvonta

Hollolan kuntakonserni muodostui vuonna 2022 peruskunnasta ja kolmesta tytäryhtiöstä: Hollolan Asuntotalot Oy, Hollolan Tilapalvelut Oy ja Asunto Oy Tervasmiihu. Kuntakonserniin on lisäksi yhdistelty omistusosuuden mukainen osuus viidestä kuntayhtymästä. Konsernitilinpäätös on laadittu Kilan kuntajaoston ohjeiden mukaan täydellisenä konsernitilinpäätöksenä.

Konserniyhteisöjen toimintaa ohjataan konserniohjeistuksella, jonka mukaan tytäryhtiöiden on raportoitava toiminnasta ja taloudestaan säännöllisesti kunnanhallitukselle.

Kunta asettaa tavoitteita talousarviossaan myös tytäryhteisöille. Tarkastuslautakunta on arvioinut alla kolmen merkittävimmän tytäryhtiön tavoitteiden toteumat.

Hollolan Asuntotalot Oy:n toiminta-ajatuksena on vuokra-asuntotarpeen tyydyttämiseksi omistaa ja ylläpitää Hollolassa rakennuksia ja kiinteistöjä sekä omistaa kiinteistöjen hallintaan oikeutavia osakkeita sekä vuokrata omistamiaan huoneistoja omakustannusperiaatteella.

Toteutuneet toimenpiteet ja tunnusluvut, Hollolan Asuntotalot Oy

Asumisen Hollola

Strategian tavoite: *Tarjoamme monipuolisia ja kehittyviä asumisen muotoja lähellä luontoa.*

Tavoite	Mittari	Toteuma	Arviointi ja suositus		Vastaus
Asukkaiden pysyvyys	Asukkaiden vaihtuvuus alle 3,5 %/kk. Lähtötaso 4 %. Käyttöaste yli 95 %, lähtötaso 93,5 %.	Toteuma vuoden aikana oli 2,3 %/kk. Toteuma vuoden aikana oli 97,9 % (96,6 % v. 2021)		 	
Pitkän tähtäimen korjaus- ja kehityssuunnitelman laatiminen/päivitys, kestävän kehityksen ratkaisut huomioiden (esim. aurinkoenergian hyödyntäminen).	Konsernijaoston 19.10.2020 linjausten mukaiset suunnitelmat laadittu 30.6.2021 mennessä.	Suunnitelma esiteltty konsernijaostossa 18.1.2021.	Tarkastuslautakunta kysyy, miksi tavoite on ollut vuoden 2022 talousarviossa.		Pitkän tähtäimen korjaussuunnitelma on osaltaan myös liitoksissa KOy Harmaalepn myynnistä vapautuneeseen pääomaan, jota edistettiin myös 2022 ja asia on esillä vielä vuonna 2023.
Asuntojen netti-markkinoinnin vahvistaminen.	Julkiset vuokra-asuntojen markkinointikanavat käytössä.	Asuntojen markkinointia toteutetaan Vuokraoven palvelussa ja omalla kotisivulla.			
Hintataso kilpailukykyinen.	Vuokrataso kehyskuntien tasolla.	Vuokrataso on kilpailukykyinen julkisten toimijoiden kanssa, mutta kalliimpi yksityiseen vuokraustoimintaan verrattuna.			

Palvelujen Hollola

Strategian tavoite: *Tuotamme laadukasta palvelua ja hyvinvointia kuntalaisille.*

Tavoite	Mittari	Toteuma	Arviointi ja suositus	
Asiakkaiden tyytyväisyys.	Asiakaspalautteet vähintään edellisen vuoden tasolla. Lähtötaso 4,0. Asukaskyselyn tavoitteellinen vastausprosentti 30 %.	Asiakastyytyväisyys oli 4,2 ja vastausprosentti oli 31 %		

Tasapainoinen talous

Tavoite	Mittari	Toteuma	Arviointi ja suositus	
Vuokrasaatavien määrä.	Kuluksi kirjattavien vuokrasaatavien määrä ei kasva. Lähtötaso 50.000 €.	Toteuma vuoden aikana oli keskimäärin 26.742 euroa.		

Toteutuneet toimenpiteet ja tunnusluvut, Hollolan Tilapalvelut Oy

Palvelujen Hollola

Strategian tavoite: *Tuotamme laadukasta palvelua ja hyvinvointia kuntalaisille.*

Tavoite	Mittari	Toteuma	Arviointi ja suositus		Vastaukset
Kiinteistöjen korjausvelan pitäminen kohtuullisella tasolla.	Kiinteistöjen korjausvelan määrä ei kasva.	Korjausvelka 2021 oli 7,1 M€ ja 2022 6,2 M€, eli korjausvelka väheni noin 0,9 M€			
Tilankäytön tehostaminen tiloista luopumalla tai ulosvuokraamalla.	Tilojen käyttöaste 95 %.	Tyhjiä epäkelpoisia tiloja on vain kunnanvirastolla.			
Kiinteistökohtaiset kustannukset eivät nouse vuoden 2021 tasosta.	Kiinteistökohtaiset kustannukset.	Kiinteistöjen liiketoiminnan kulut pysyivät likimain ennallaan, vaikka leasing-kohteiden vuokrat nousivat reilusti korkojen nousun myötä.			

Asiakastyytyväisyys	Asiakaspalautteisiin vastaaminen sovituksessa ajassa (vastausaika) < 24 h. Lähtötaso 72 h. Asiakaspalautteiden toteutus, palautteet vähintään edellisen vuoden tasolla. Lähtötaso 3,7. Tavoitteellinen vastausprosentti 30%.	Asiakaspalautteisiin vastaaminen toteutuu <24h. Kiinteistöjen käyttäjien arvio oli 4,2, edellisen vuoden toteuma oli 3,6. Vastausprosentti oli 100 %.	Tarkastuslautakunta kysyy, miten asiakaspalautetta on kerätty palveluista.	●	Yhtiön palautteiden kyselyt suoritetaan vakio- ja muotoisina asukaskyselyinä.
Kiinteistöjen vuokrauksen hallinnointi ja sen kehittäminen kestäväälle tasolle.	Vuokrasopimukset laadittu ennen vuokra-ajan alkua (sisäiset ja ulkoiset sopimukset).	Vuokrasopimukset on laadittu ennen vuokra-ajan alkua.		●	

Toteutuneet toimenpiteet ja tunnusluvut, Koy Tervasmiiu

Asumisen Hollola

Strategian tavoite: *Tarjoamme monipuolisia ja kehittyviä asumisen muotoja lähellä luontoa.*

Tavoite	Mittari	Toteuma	Arviointi ja suositus	
Hintataso kilpailukyinen	Vuokrataso kilpailukyisellä tasolla (vrt Lahden seutu). Täyttöaste 98 %.	Ei erillistä tarkastelua. Kohde sisältyy vuokra-asuntojen kokonaisuuteen.		● ● ●

Palvelujen Hollola

Strategian tavoite: *Panostamme parhaaseen asiakaspalveluun*

Tavoite	Mittari	Toteuma	Arviointi ja suositus	
Asiakastyytyväisyys	Asiakaspalautteet hyvää tasoa. Tavoitteena 30 % vastausprosentti	Ei erillistä tarkastelua 2022.	Ei voida arvioida.	● ● ●

Yhteenvedon voidaan todeta, että tytäryhteisöille asetetut tavoitteet on saavutettu pääasiassa hyvin.

4 Henkilöstö

Hollolan kunnan henkilöstöpolitiikan ja henkilöstötyön linjaukset on kuvattu uudessa henkilöstöohjelmassa, joka pohjautuu kunnanvaltuuston 13.12.2021 hyväksymään strategiaan vuosille 2022–2035. Osana kuntastrategiatyötä on valmisteltu valtuustotasolla seurattavia strategisia tavoitteita ja ohjelmia, jotka kunnanvaltuusto hyväksyi 20.6.2022.

Henkilöstöohjelman valtuustotasolla seurattavat strategiset tavoitteet ovat esimerkillinen yksilö- ja työyhteisötason osaamisen kehitys sekä edistää kuntalaisten työntekijöiden terveyttä ja hyvinvointia kaikissa ikäryhmissä (henkilöstönäkökulma).

Tarkastuslautakunta toteaa, että henkilöstökertomuksen esittämistavassa tapahtuneet muutokset eivät mahdollista kattavaa arviointia henkilöstöä koskevien tavoitteiden toteutumisen arvioimiseksi. Henkilöstökertomuksesta tulisi käydä ilmi henkilöstöä koskevat keskeiset tavoitteet, mittarit ja toteumat.

Henkilöstön osaamisen ja työhyvinvoinnin kehittämiseksi on käynnistetty paljon erilaisia hankkeita ja ohjelmia. **Tarkastuslautakunta kysyy, miten hankkeiden ja ohjelmien tavoitteiden toteumaa on seurattu kunnassa.** Henkilöstöasioiden vertailtavuutta tulee parantaa niin, että henkilöstöasioiden kehitystrendit ja muutokset ovat selkeästi nähtävissä.

***Vastaus:** Hankkeiden ja ohjelmien tavoitteet ja seuranta on määritetty uudessa kuntastrategiassa aikaisempaa paremmin. Vuonna 2022 edistetty vanhempi kuntastrategia on tavoitteiden osalta ollut ongelmallinen.*

Tarkastuslautakunnan arvio:

Tarkastuslautakunta toteaa, sairauspoissaoloja ei ole saatu laskemaan edellisvuodesta.

Pitkäaikaisten sairauspoissaolojen määrä on huolestuttavan korkea. Työterveyshuollon tulee kiinnittää erityistä huomiota työperäisten sairauspoissaolojen todellisiin syihin ja ennaltaehkäisemiseen.

Johdon tulee kiinnittää myös jatkossa huomiota siihen, että Hollolan kunta on kilpailukykyinen ja houkutteleva työnantaja tulevaisuudessa.

5 Kunnan taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Hollolan kunnan vuoden 2022 tilinpäätöksen mukainen tilikauden tulos oli 7,6 milj. euroa (9,8 milj. euroa) ylijäämäinen. Alkuperäinen talousarvio laadittiin 0,6 milj. euroa ylijäämäiseksi ja valtuuston hyväksymien talousarviomuutosten jälkeen talousarvio oli n. 5,3 milj. euroa ylijäämäinen. Lopulta tuloslaskelmaosan toteutuma ennen investointivarauksia oli muutettua talousarviota parempi. Suurimmat poikkeamat talousarviosta aiheutuivat sote-menojen alituksista sekä verotulojen ja valtionosuuksien positiivisesta kehityksestä.

Toimintakate heikkeni edellisestä vuodesta 5 %, vaikka toimintatuotot kasvoivat 1,2 milj. euroa vuoteen 2021 verrattuna. Prosentuaalisesti toimintatuotot kasvoivat yhteensä 9 % vuoteen 2021 verrattuna. Tuet ja avustukset laskivat 0,4 miljoonaa vuodesta 2021, esimerkiksi korona-avustusten laskun myötä. Muut toimintatuotot kasvoivat noin 1,3 miljoonaa euroa, erityisesti uuden sote-keskuksen koko vuoden vuokratuottojen kautta.

Verorahoitus kasvoi vuoteen 2021 verrattuna 3,9 milj. euroa eli 4 %. Valtionosuudet kasvoivat puolestaan 4,2 milj. euroa, eli 10 %. Sekä verotulot että valtionosuudet toteutuivat hieman muutettua talousarviota parempina.

Poistot kasvoivat vuodesta 2021 noin 1,7 milj. euroa, joka selittyy marraskuussa 2021 käyttöön otetun sote-keskuksen koko vuoden ajalta tehdyillä poistoilla. Lisäksi kunta on tehnyt alaskirjauksia Virastotalon sekä pois myytyjen pienempien kiinteistöjen osalta, sekä nopeutettuja poistoja toimintansa 2023 lopettavan Hälvälän koulun osalta. Alaskirjaukset ja nopeutetut poistot olivat noin 0,9 milj. euroa vuonna 2022.

Tilikauden tuloksesta on esitetty tehtäväksi uusia investointivarauksia yhteensä 7,6 milj. euroa, jolloin tilikauden ylijäämäksi muodostuu 0,3 milj. euroa. Taseessa oleva ylijäämä nousee tuloksen järjestelyn myötä 26,1 milj. euroon. Taseeseen tulosten kautta tehdyt investointivaraukset nousevat esityksen myötä 23,3 milj. euroon. Suurin investointivaraus (4,0 milj. euroa) kirjattiin uimahallin tulevaa investointia varten.

5.1 Tulot

Kunnan tulot (verotulot, valtionosuudet ja toimintatuotot yht.) olivat yhteensä 167 milj. euroa ja lisäksi edellisvuoteen oli yhteensä 9 milj. euroa (6,3 %).

Verotulot olivat yht. 103,6 milj. euroa, missä kasvua oli 3,9 milj. euroa eli 4 %. Kunnallisveroja kertyi 92,0 milj. euroa eli n. 3,1 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Kiinteistövero kertyi 5,5 milj. euroa eli n. 0,3 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2021. Kiinteistöverojen kertymän muutos edellisestä vuodesta aiheutui vuoden 2021 tilityksiin sisältyneistä aikaisempien vuosien verokertymistä. Yhteisövero kertyi 6,1 milj. euroa eli 1,0 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2021.

Valtionosuudet olivat 47,8 milj. euroa ja lisääntyivät 4,2 milj. euroa (9,7 %). Lisäys johtui laskennallisten yksikkökustannusten noususta peruspalvelujen valtionosuudessa, sekä verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen sekä verotulomenetysten korvausten kasvusta.

Toimintatuotot olivat 15,5 milj. euroa ja ne kasvoivat 1,3 milj. euroa (9,2 %) vuodesta 2021. Yhdyskuntapalveluiden (sis. Vesihuoltolaitos) myyntitulot kasvoivat vuodesta 2021 noin 1,1 milj.

euroa. Maksutuotot laskivat noin 0,1 milj. euroa vuodesta 2021. Varhaiskasvatuksen asiakasmak-sulain muutos vähensi maksutuottoja. Tuet ja avustukset laskivat 0,4 miljoonaa vuodesta 2021, esimerkiksi korona-avustusten laskun myötä. Muut toimintatuotot kasvoivat noin 1,3 miljoonaa euroa, erityisesti uuden sote-keskuksen koko vuoden vuokratuottojen ansiosta.

5.2 Menot

Toimintakulut olivat 149,1 milj. euroa, missä kasvua 8 milj. euroa eli 5,7 %. Hyvinvointikuntayhty-män jäsenkuntien palvelukäytön kokonaiskustannukset olivat vuonna 2022 yhteensä 723,4 miljoonaa euroa, mikä on 57 miljoonaa euroa (8,5 %) enemmän kuin vuonna 2021. Keskeinen selittävä tekijä on useiden toimintojen ylös ajo koronapandemian jäljiltä ja hoitovelan purku.

Hollolan kunnan sote-menot olivat vuonna 2022 80,1 milj. euroa eli 5,6 milj. euroa ja 7,5 % edel-lisvuotta suuremmat. Muutostalousarvioon nähden maksusuudet alittuivat 2,1 miljoonaa euroa. Budjetointi perustui arvioon hoitovelan purkamisesta, mitä ei mm. koronatartunnoista, työvoiman saatavuusongelmista ja ylityökielloista johtuen kyetty toteuttamaan ennakoidussa laajuudessa.

Hyvinvoinnin palvelualueen toimintakulut olivat 53,3 milj. euroa, missä kasvua on 2,7 milj. euroa eli 5,1 %. Toimintatuotot olivat 4,6 milj. euroa, missä kasvu on 0,5 milj. euroa eli 11 %.

Elinvoiman palvelualueen (ml. vesihuoltolaitos) toimintakulut olivat 24,3 milj. euroa, missä kasvua edellisvuoteen 1,1 milj. euroa (4,7 %). Toimintatuotot olivat 19,3 milj. euroa, missä kasvua edel-lisvuoteen oli 0,4 milj. euroa (2 %).

Henkilöstökulut olivat 35,4 milj. euroa ja kasvua 2,5 milj. euroa eli 21 %. Kunnan palveluksessa oli 31.12.2022 yhteensä 768 henkilöä eli 17 henkilöä enemmän kuin edellisen vuoden vastaavana ajankohtana. Vuonna 2022 yleiskorotus korotti palkkoja 2 % KVTES ja 2,55 % OVTES. Sijaiskulut olivat suuret etenkin varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Kevään työhyvinvointikyselyn keskiarvo oli 4,98 ja syksyn kyselyn keskiarvo oli 4,88 (asteikko 1-6). **Sairauspoissaolot ovat olleet 17,5 työpäivää per henkilötyövuosi, mikä on huolestuttavan suuri luku.**

Vastaus: Sairauspoissaoloihin vuonna 2022 on keskeisesti vaikuttanut aalloittain edennyt ko-rona-pandemia. Tästä kertoo myös valtakunnallinen tilasto. Vuonna 2022 kuntatyöntekijät olivat poissa keskimäärin 20,7 päivää (+4 päivää vuoteen 2021). Sairauspoissaolot ovat li-sääntyneet kaikissa ammattiryhmissä sukupuolesta tai ikäryhmästä riippumatta. Hollolan sai-rauspoissaolot 17,2. Sairauspoissaoloihin tullaan kehittämään toimenpiteitä uuden kuntastra-tegian mukaisella työntekijöiden hyvinvointiin liittyvällä hankkeella.

Investointien osalta toteutuneiden investointikustannusten loppusumma oli 14,3 milj. euroa ja siitä vesihuoltolaitoksen osuus n. 2,75 milj. euroa. Käyttö oli n. 6,4 milj. euroa talousarviovarausta pienempi. Investointikustannuksista talonrakennuksen osuus oli n. 6,6 milj. euroa. Kuntatekniikan investoinnit olivat 3,7 milj. euroa.

Elinkeinopoliittisiin investointeihin varattua 3 milj. euroa määrärahaa ei käytetty (Nostavan logis-tiikka-alue). Talonrakennuksen investoinnit alittuivat 1,2 milj. euroa, koska mm. arkiston rakenta-mista ei toteutettu. Kuntatekniikan investoinneissa kustannukset alittuivat 655 000 euroa, johtuen Norolantien saneerauksen siirtymisestä vuodelle 2023.

Lainaa oli 31.12.2022 kunnan taseessa 1.289 euroa/asukas. Lainakanta pieneni vuodesta 2021. Uutta pitkäaikaista lainaa ei nostettu lainkaan vuoden aikana ja vanhoja lainoja lyhennettiin 7,8 milj. eurolla.

6 Vuoden 2021 arviointikertomuksesta tarkastuslautakunnalle annetut vastineet

Hollolan kunnan valtuusto on käsitellyt kokouksessaan 20.6.2022 vuodelta 2021 laaditun arviointikertomuksen, valtuusto on päättänyt pyytää arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista toimialojen ja hallituksen selvitykset. Selvitykset on tullut toimittaa niin, että ne on voitu käsitellä syyskuun loppuun mennessä pidettävässä valtuuston kokouksessa ja toimittaa tämän jälkeen myös tarkastuslautakunnalle.

Kunnanhallitus on käsitellyt arviointikertomukseen annetut havainnot kokouksessaan 20.9.2021. Kunnanhallitus on päättänyt merkitä tiedoksi toimialojen ja kunnanhallituksen selvitykset, vastaukset ja toimenpiteet arviointikertomuksessa 2021 esitettyihin havaintoihin. Kunnanvaltuusto on käsitellyt toimialojen vastineita 14.11.2022 kokouksessaan.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Tarkastuslautakunta on käsitellyt kunnanhallitukselta saamansa vastineet vuoden 2021 arviointikertomukseen ja toteaa, että tarkastuslautakunnan kysymyksiin on vastattu pääasiassa kattavasti.

Raportointi annetuista vastineista ei ole noudattanut annettua aikataulua. Annettua aikataulua tulee jatkossa noudattaa, jotta kehitysehdotukset ehditään huomioidaan seuraavan vuoden talousarviovalmistelussa.

Vastaus: Vastusten viivästyminen oli työkuormituksesta aiheutunut poikkeama. Vuoden 2021 arviointikertomuksen havainnot pyrittiin ottamaan huomioon täysipainoisesti vuoden 2023 talousarviota laadittaessa.

7 Yhteenveto

Tarkastuslautakunta kantaa edelleen huolta siitä, että tavoitteiden mittaamiseen ja raportointiin ei ole saatu yleisesti ottaen merkittävää parannusta aiempiin vuosiin verrattuna, vaikka tarkastuslautakunta on edellyttänyt tätä toistuvasti. Tavoitetta asetettaessa tulee huomioida se, että tavoite on mitattavissa ja toteuma selkeästi raportoitavissa.

Vastaus: *Lähtökohtaisesti mittauksen ongelmat johtuivat vuonna 2022 päättyneen kuntastrategian rakenteellisesta puutteesta. Tarkastuslautakunnan huoli on jaettu myös kuntaorganisaatiossa ja puutteita on pyritty korjaamaan uudessa kuntastrategiassa.*

Tarkastuslautakunta toteaa, että sairauspoissaoloja ei ole saatu laskemaan edellisvuodesta. Pitkäaikaisten sairauspoissaolojen määrä on huolestuttavan korkea. Työterveyshuollon tulee kiinnittää erityistä huomiota työperäisten sairauspoissaolojen todellisiin syihin ja ennaltaehkäisemiseen.

Johdon tulee edelleen kiinnittää huomiota siihen, että Hollolan kunta on kilpailukykyinen ja houkutteleva työnantaja tulevaisuudessa.

Yritys- ja asuintonttien myynti on merkittävä tekijä Hollolan kunnan kehityksen kannalta ja tämän eteen tulee tehdä aktiivisesti töitä. Yritysten sijoittumisessa tulee keskittyä myös muihin kuin perinteisiin teollisiin tai teknisiin aloihin.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tontinmyyntiä ja markkinointia tulee monipuolistaa esimerkiksi ulkoistamalla tontinmyyntiä joiltakin osin ulkopuoliselle toimijoille. Samoin kunnan yleisen houkuttelevuuden ja kiinnostavuuden lisäämiseen tulisi panostaa. Kunnan markkinoinnille tulee laatia nykyistä tavoitteellisempi suunnitelma, jota tarkastellaan, arvioidaan ja päivitetään säännöllisesti vuoden aikana.

Hollolan uusi kuntastrategia on otettu käyttöön vuoden 2023 alusta. Strategian toteutumista tulee mittaroida selkeästi, jotta strategian toteutumisen seuranta on mahdollista ja että strategia ohjaa toimintaa oikeaan suuntaan.

8 Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2022 kunnanvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että valtuusto pyytää arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista toimialojen ja hallituksen selvitykset. Selvitykset tulee toimittaa niin, että ne voidaan käsitellä syyskuun loppuun mennessä pidettävässä valtuuston kokouksessa. Selvitykset on toimitettava myös tarkastuslautakunnalle.

Tarkastuslautakunta kiittää asianosaisia hyvästä yhteistyöstä ja toivoo, että yhteistyö tarkastuslautakunnan kanssa on myös jatkossa toimivaa ja arviointityötä tukevaa.

Hollolassa 24. päivänä toukokuuta 2023

Hollolan kunnan tarkastuslautakunta 2021-2024

Erkki Arvila, puheenjohtaja

Pasi Pasanen, varapuheenjohtaja

Leea Jokinen, varajäsen

Aada Söyriä, jäsen

Jasmin Kauko, jäsen

Anne Suomäki, jäsen

Juha Rehula, jäsen